

Jan Vondráček, Vladimíra Dvořáková, Lubomír Vondráček

Medicínsko-právní terminologie

Příručka pro právní praxi

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umístování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Copyright © Grada Publishing, a.s.

**JUDr. Jan Vondráček, JUDr. Vladimíra Dvořáková,
JUDr., MUDr. Lubomír Vondráček**

MEDICÍNSKO-PRÁVNÍ TERMINOLOGIE

Příručka pro právní praxi

Hlavní autor:

JUDr. Jan Vondráček

Spoluautoři:

JUDr. Vladimíra Dvořáková

JUDr., MUDr. Lubomír Vondráček

Recenzovali:

Ing. Alexandr Stožický

JUDr. Ing. Petr Vaněk

Mgr. Zuzana Volejníková

© Grada Publishing, a.s., 2009

Fotografie na obálce Radek Krédl.

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, Praha 7

jako svou 3756. publikaci

Odpovědná redaktorka Mgr. Jitka Straková

Sazba a zlom Jan Šístek

Počet stran 104

1. vydání, Praha 2009

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

Husova ulice 1881, Havlíčkův Brod

Názvy produktů, firem apod. použité v této knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků, což není zvláštním způsobem vyznačeno.

Postupy a příklady v knize, rovněž tak informace o lécích, jejich formách, dávkování a aplikaci jsou sestaveny s nejlepším vědomím autorů. Z jejich praktického uplatnění ale nevyplývají pro autory ani pro nakladatelství žádné právní důsledky.

Všechna práva vyhrazena. Tato kniha ani její část nesmějí být žádným způsobem reprodukovány, ukládány či rozšiřovány bez písemného souhlasu nakladatelství.

ISBN 978-80-247-3151-3 (tištěná verze)

ISBN 978-80-247-6321-7 (elektronická verze ve formátu PDF)

© Grada Publishing, a.s. 2011

Obsah

Úvod	7
------------	---

LÉKAŘI PRÁVNÍKŮM

Lékařská terminologie pro právníky	11
Nejčastější lékařské léčebné výkony	41
Nejčastější lékařské diagnostické výkony prováděné ambulantně ..	43
Obory specializačního vzdělávání lékařů	45

PRÁVNÍCI LÉKAŘŮM

Právní terminologie pro lékaře	51
Nejčastější úkony právníků a advokátů pro lékaře	87
Právník – lékař	89
Lékař – právník	91
Problémy obhajoby lékaře	93
Doporučení	95
Nejčastěji používané zkratky	97
Prameny práva důležité pro lékaře	99
Literatura	101

Za recenzi autoři děkují:

Ing. Alexandrovi Stožickému
JUDr. Ing. Petru Vaňkovi
Mgr. Zuzaně Volejníkové

Za připomínky autoři děkují:

MUDr. Ivě Hodkové
Mgr. Aleši Jílkovi
Prim. MUDr. Jiřímu Koutkovi
JUDr. Ivo Remundovi
Prim. MUDr. Janu Špundovi

Úvod

I když právo a medicína jsou obory zdánlivě od sebe vzdálené, jsme svědky skutečnosti, že do poskytování zdravotní péče stále častěji právo vstupuje, což vede k tomu, že se stále častěji vzájemně kontaktují a společně jednají lékaři a právníci, zejména pak advokáti.

Při jejich vzájemné komunikaci dochází k nedorozumění nejen pro odlišnost oborů a jejich pohledu na konkrétní věc, ale i pro odlišnost základní terminologie či lépe řečeno pro fakt, že si právník a lékař pod stejným pojmem představují zcela diametrálně odlišný obsah.

Šok je pro lékaře závažný, život ohrožující stav vyžadující urgentní léčbu, bez které může pacient zemřít, to je pojem, který je přesně definován, zatímco pro právníka je šok často pouhou reakcí, kterou se není třeba zabývat, pokud to není obsahem žaloby na náhradu škody či trestního oznámení.

Podvod je pro právníky přesně definovaný, exaktně užívaný pojem, zatímco pro lékaře je podvodník každý, kdo se nechová eticky a sděluje nepravdivé anamnestické údaje.

Autoři si nedali za úkol vytvořit rozsáhlý slovník či encyklopedii výrazů, ale snažili se jednoduše a pro obě skupiny uživatelů srozumitelně formulovat a přiblížit základní pojmy obou oborů, se kterými se jak lékaři, tak právníci při své činnosti mohou setkat nejčastěji a které by měly, dle mínění autorů, patřit ke všeobecnému vzdělání absolventů obou vysokých škol.

Pokud se alespoň částečně podařilo osvětlit vybrané medicínské problémy právníkům a naopak právní nejasnosti lékařům, pak tato publikace splnila úkol, který si autoři vytýčili.

Případné poznámky, připomínky či náměty k nastíněné problematice autoři uvítají a předem za ně děkují.

**LÉKAŘI
PRÁVNÍKŮM**

Lékařská terminologie pro právníky

Absces

Absces je ohraničený zánět tvořený dutinou vyplněnou hnisem. Může být nejen v podkoží na různých částech těla, ale i v orgánech těla. Jako každý zánět je i absces provázen zvýšenou celkovou tělesnou teplotou i zvýšenou teplotou v místě abscesu, překrvením v okolí, které se projevuje zarudnutím, a změněnou funkcí postiženého orgánu. Absces je indikací k chirurgickému výkonu, který spočívá v otevření dutiny, odstranění hnisu a drénování abscesové dutiny za současného podávání antibiotik dle citlivosti mikrobů, jež absces způsobily.

Abúzus

Abúzus nejčastěji označuje nadměrné užívání alkoholických nápojů, které zpravidla již vedlo k poškození zdraví. Jde o stav dlouhodobý, často trvalý, nikoliv tedy o jednorázové nadměrné užití alkoholu. Při abúzu alkoholu, tedy jeho zneužívání, chybí abstinenční příznaky, pokud není alkohol užíván.

Méně často je tento pojem vztahován k nadměrnému užívání návykových látek.

Afekt

Afekt je subjektivní bezprostřední vztah ke skutečnosti projevující se náhle vzniklou reakcí na neúměrnou psychickou nebo fyzickou zátěž, která může být jak přiměřená, tak i nepřiměřená. Nejčastěji se projevuje křikem a motorickým neklidem.

Při afektu patickém, u něhož může na vrcholu afektu dojít až ke kvalitativnímu poruše vědomí, jsou rozpoznávací a ovládací schopnosti snižené až vymizelé.

Ageneze

Ageneze je vrozené nevytvoření tkáně nebo orgánů. Jedná se o stav, který výrazně ovlivňuje životní komfort pacienta, ageneze některých orgánů je neslučitelná se životem. Agenezi některých orgánů lze zjistit již během těhotenství.

Agravace

Agravace je stav, kdy má nemocný nebo zraněný pacient obtíže odpovídající jeho zdravotnímu stavu, ale tyto obtíže vědomě a úmyslně bagatelizuje, zamlčuje nebo i popírá, což může vést ke stanovení chybné diagnózy a následnému negativnímu ovlivnění diagnostického i léčebného postupu.

Algosedace

Algosedace nebo též analgosedace je stav, kdy účinkem podaných léků dochází k celkovému zklidnění pacienta, snížení vnímání bolesti a negativních vjemů z okolí. Vědomí pacienta je výrazně ovlivněno, ale na rozdíl od anestezie je zachováno.

Tento stav je označován též jako umělý spánek.

Amnézie

Amnézie je stav, kdy si pacient na určitý časový úsek nepamatuje. Amnézie provází závažnější úrazy hlavy, včetně otřesu mozku, a různá onemocnění centrálního nervového systému. S amnézií se setkáváme po epileptickém záchvatu, ale i po různých intoxikacích, včetně intoxikace po požití většího množství alkoholu. Amnézie je též průvodním jevem analgosedace, podané pacientům v rámci intenzivní nebo resuscitační péče.

Anamnéza

Anamnéza, česky předchorobí, je soubor informací potřebných ke stanovení správné diagnózy a bezpečného léčení. Lékař zpravidla odebírá anamnézu osobní, rodinnou a pracovní. Sestra odebírá ošetrovatelskou anamnézu. Anamnestické údaje jsou sdělení pacienta nebo příbuzných, které nemusejí být vždy objektivní, často jsou pacientem i účelově zkreslovány. Jejich pravdivost nemůže lékař ověřovat nebo verifikovat.

Anastomóza

Anastomóza je spojení dvou přerušovaných částí, nejčastěji střeva, kdy se střevo po odstranění patologické části spojí „koncem ke konci“, případně „koncem ke straně“ uzavřeného střeva.

Anestezie celková

Celková anestezie je metoda, která pomocí speciálních léčebných přípravků, anestetik, navodí u pacienta stav bezvědomí a nevnímání bolesti.

Celková anestezie je navozena podáním prchavých látek inhalačně nebo podáním anestetik nitrožilně, nejčastěji pak kombinací obou.

Celková anestezie se užívá u větších operačních zákroků v řadě lékařských oborů, ale i u některých výkonů diagnostických, zejména výkonů prováděných u dětí.

S podáním celkové anestezie musí pacient po řádném poučení vyslovit souhlas.

Anestezie místní, lokální

Místní anestezie je metoda, která pomocí speciálních přípravků, lokálních anestetik a některých dalších speciálních přípravků, navodí u pacienta při zachování vědomí nevnímání bolesti v místě, kde je prováděn operační zákrok. Anestetikum se podává většinou injekčně.

Místní znecitlivění je užíváno u menších operačních zákroků.

Anestezie svodná

Svodná anestezie je metoda znecitlivění, při které je znecitlivující látka, anestetikum, injekčně aplikována k nervu. Znecitlivění nastává periferně od místa aplikovaného anestetika. Pacient je při plném vědomí, ale necítí bolest.

Svodná anestezie se užívá nejčastěji ve stomatologii a u výkonů na končetinách.

Anestezie epidurální

Epidurální anestezie je metoda znecitlivění, při které se znecitlivující látka, anestetikum, aplikuje epidurálně, obvykle v oblasti bederní páteře. Znecitlivění nastává níže od místa aplikace. Pacient je při plném vědomí, necítí bolest v anestetizované oblasti.

Epidurální anestezie se užívá při některých výkonech urologických a gynekologických nebo při výkonech na dolních končetinách.

Aplikace

Aplikace označuje zpravidla způsob podání diagnostických nebo léčebných přípravků, které lze podávat ústy v tabletách, prášku, dražé, kapkách, čajích či roztoku nebo parenterálně, tj. mimo trávicí systém, v infuzích, injekcích, nitrožilně, do svalů, pod kůži, do kůže, nitrotepenně, do kosti (intraoseálně) nebo inhalačně. Léky se také podávají zevně, a to jako roztoky, masti, krémy, pasty a náplasti. Některé léčebné

přípravky se podávají do konečníku – čípky, klyzma. Aplikovat lze také fyzikální terapii.

ARO – anesteziologicko-resuscitační oddělení

Anesteziologicko-resuscitační oddělení je buď lůžkové, nebo nelůžkové. Na lůžkovém oddělení ARO je poskytována specializovaná péče o pacienty, u kterých došlo k selhávání či již selhání základních životních funkcí, a dále péče anesteziologická pro operační obory zastoupené v nemocnici. ARO nelůžkové poskytuje anesteziologickou péči a resuscitační péči v rámci přednemocniční péče a anesteziologickou péči v lůžkovém zařízení bez vlastních lůžek.

Asistent

Asistent je nejnižší akademická hodnost učitelů lékařských fakult.

Jako asistent je také ve všech zdravotnických zařízeních a všech operačních oborech označován pomocník operatéra, zpravidla lékař asistující při operacích. U složitějších operačních výkonů je asistujících více a označují se jako první asistent a druhý asistent. Jen výjimečně – u malých, drobných ambulantních výkonů – asistuje zdravotní sestra.

Zdravotní asistent je také nelékařské zdravotnické povolání, zaměstnanec lůžkového zdravotnického zařízení, který absolvoval čtyřleté studium na zdravotní škole zakončené maturitou.

Porodní asistentka není lékařka, jedná se o nelékařské zdravotnické povolání, je kvalifikovaná sledovat a kontrolovat rodičku, asistovat u porodu a fyziologické porody sama vést, ovšem při dostupnosti lékaře.

Označení asistentka se nyní užívá i pro sekretářku, která je označována jako asistentka ředitele.

Atonie

Atonie, jinak ochablost, je ztráta tonu, která může postihnout již novorozence, ale i osoby starší následkem poruchy inervace, především při postižení centrálního nervového systému.

Atrofie

Atrofie, česky vychudnutí, znamená zmenšení nebo oslabení normálně vyvinutého orgánu či jeho části. Zpravidla se vztahuje ke svalové hmotě, která atrofuje z inaktivity, to je ze snížení činnosti, případně úplné nečinnosti nebo poruch inervace.

Atrofie provází úrazy kostí a kloubů, které vyžadují fixaci postižené končetiny, a tím omezení její funkce. Poranění nervů provází atrofie svalů. K atrofii svalů, ale i kůže mohou vést též degenerativní neurologická onemocnění. S atrofií se můžeme setkat i u mozku, ledviny a dalších orgánů.

Batole

Batole je dítě ve věku od 1 roku do 3 let. Obvykle se ještě rozlišuje batole mladší ve věku 1 – 2 roky a starší ve věku 2 – 3 roky. V tomto období dochází k diferenciaci vnějších podnětů a k utváření obrazu svého já, ke zdokonalování koordinace pohybu. Toto období je významné rovněž pro rozvoj řeči. U staršího batolete končí prořezáváním mléčného chrupu. I batole může být ještě kojeno.

Brady-

Brady-, česky zpomalení, je pojem, který se užívá obvykle ve spojení s činností orgánu. Zpravidla se užívá při zpomalení tepu pod normální hodnotu – bradykardie, nebo ve spojení bradypsychický pacient, čímž je označen pacient, který v důsledku poruchy centrálního nervového systému nebo psychického onemocnění reaguje zpomaleně.

By-pass

Jedná se o operační výkon, při kterém je přemostěno patologické zúžení tepny přirozenou nebo umělou náhradou cévy. Při zúžení srdečních tepen ovlivňujících prokrvení srdečního svalu jsou prováděny aorto-koronární by-passy, což jsou přemostující spojení aorty a koronárních tepen. Při poruchách prokrvení dolní končetiny je prováděn aorto-femorální by-pass, v tomto případě se jedná o spojení aorty a stehenní tepny na dolní končetině.

CT – počítačová tomografie

Počítačová tomografie je neinvazivní, nebolestivá zobrazovací metoda založená, podobně jako rentgen, na rozdílné absorpci rentgenového záření ve tkáních.

Na rozdíl od rentgenového snímku, kdy vzniká sumační obraz, ve kterém se jednotlivé struktury překrývají, je CT metoda tomografická, takže při vyšetření vzniká řada vrstevových snímků, které zobrazují ostře jednotlivé vrstvy vyšetřované oblasti.

Cytodiagnostika

Cytodiagnostika je mikroskopické vyšetření biologických materiálů za účelem stanovení, potvrzení nebo vyloučení diagnózy. Často se užívá k potvrzení nebo vyloučení nádorových onemocnění.

Biologický materiál na cytologická vyšetření je získáván od pacienta aspirací tekutiny z tělních dutin, především z dutiny břišní a pohrudnicové, nebo z povrchu orgánu stěrem, případně výplachem, nejčastěji stěrem povrchu bronchu a pochvy nebo aspirací tkáně nabodnutím tenkou jehlou.

Cytodiagnostiku je třeba odlišit od histologického vyšetření.

Dekompenzace

Dekompenzace je stav, kdy u chronického onemocnění došlo k závažnějšímu zhoršení stavu, ať již z jakékoliv příčiny.

Dekompenzovat se může každé chronické onemocnění i při správně ordinované a užívané léčbě. K dekompenzaci chronického onemocnění dochází nedodržíváním životosprávy nebo ordinované medikace, vlivem neúměrné fyzické nebo duševní námahy či vlivem přidružení jiných chorob.

Nejčastěji se s dekompenzací setkáváme u chorob srdce, u diabetes mellitus a některých psychiatrických onemocnění.

Diferencovaná zdravotní péče

Diferencovaná zdravotní péče znamená poskytování zdravotní péče podle závažnosti stavu pacienta a urgentnosti potřeby péče. Tuto péči poskytuje ARO, JIP, standardní lůžko, LDN a lůžko následné péče.

Dispenzarizace

Dispenzarizace je soubor preventivních zdravotnických činností, při nichž se provádí aktivní vyhledávání, vyšetřování, pravidelné sledování a léčení nemocných s určitou chorobou nebo rizikovým znakem, kteří jsou sledováni po dobu ohrožení nebo po dobu trvání nemoci.

Dispenzarizují se pacienti s diabetes mellitus, hypertenzí, tuberkulózou, nádory atd. Cílem dispenzarizace je úprava léčby dle aktuálního zdravotního stavu, předcházení možným komplikacím a zhoršení zdravotního stavu.

Ebrieta

Ebrieta označuje opojení, opilost způsobenou zpravidla požitím alkoholu. Je to akutní stav vyskytující se jako ebrietas simplex, kdy se stav alkoholického opojení projevuje u jedince způsobem zvyklým, nebo jako ebrietas pathica, kdy se u jedince tento stav projevuje atypicky, paticky, nejčastěji neobvyklou agresivitou.

Embryo

Embryo je zárodek od početí do ukončení třetího měsíce těhotenství. Zárodek obvykle vzniká přirozenou cestou, souloží, po které dojde ke splynutí zárodečných buněk – spermie muže a vajíčka ženy v děloze. Dojde-li k nežádoucímu uhnízdění embrya na nevhodném místě mimo dělohu, označovanému jako gravidita extrauterina, mimoděložní těhotenství, je nutné těhotenství ukončit z důvodů rizika ohrožení matky na životě rupturou a krvácením.

Embryo může vzniknout také *in vitro*, kdy dojde ke splynutí zárodečných buněk nefyziologickou cestou mimo pohlavní rozmnožovací orgány, a embryo je pak uměle implantováno do dělohy matky – tzv. asistovaná reprodukce.

Těhotenství trvá 40 týdnů plus minus 2 týdny, což je devět kalendářních nebo deset lunárních měsíců.

Emoce

Emoce jsou složité duševní procesy, při kterých člověk prožívá kladný nebo záporný vztah k okolnímu světu, jiným osobám nebo i k sobě samému. Rozlišujeme emoce nižší – radost, smutek, strach, a emoce vyšší, též označované jako city – etické city, estetické city, sociální city.

Endoskopie

Endoskopie je metoda k vyšetření tělesných dutin za pomoci speciálních nástrojů vybavených optickým zařízením k vizuálnímu vyšetření dutin a zařízením k odběru tkáně na bioptické vyšetření nebo k provedení léčebného zákroku spočívajícího v odstranění patologicky změněné tkáně – například odstranění polypu při kolonoskopickém vyšetření tlustého střeva nebo poškozeného menisku při artroskopickém vyšetření kolenního kloubu.

Neinvasivní endoskopie není provázána porušením kožního krytu (vyšetření dutin zažívacího traktu), při invazivní endoskopii je kožní kryt porušen (torakoskopie nebo vyšetření kloubů).

Endoskopie se provádí po speciální přípravě, a to buď bez anestezie, nebo v anestezii místní, případně i celkové.

Endotracheální intubace

Endotracheální intubace je způsob zajištění průchodnosti dýchacích cest zavedením gumové nebo plastové flexibilní endotracheální rourky do průdušnice, a to buď ústy, nebo nosem. Je prováděna u pacientů v rámci resuscitace nebo při podávání celkové anestezie. U určitého počtu pacientů je provedení obtížné a ve výjimečných případech i nemožné.

Intubace umožňuje umělé řízení dýchání pomocí přístrojů, odsávání hlenu a nežádoucích sekretů a zabraňuje vdechnutí nežádoucích sekretů během anestezie nebo ve stavu bezvědomí.

Febrilie

Febrilie čili horečka je stav, kdy má pacient teploty přesahující 38 °C. Febrilie může trvat jeden nebo více dnů. Febrilie provázejí nejčastěji zánětlivá onemocnění, ale také onemocnění centrálního nervového systému, metabolická onemocnění a chronické poruchy imunity.

Je-li onemocnění bez teplot, je pacient afebrilní.

Flegmóna

Jedná se o neohraňčený zánět projevující se místně difúzním neohraňčeným zarudnutím a bolestí, zvětšením regionálních uzlin a celkově výraznějším zvýšením teploty. Pokud postihuje končetiny, pak i omezením jejich funkce. Léčba spočívá v podávání protizánětlivých léků a antibiotik, v zajištění klidu a v celkové podpoře organismu.

Frustrace

Frustrace je nepříznivý psychický stav, který je vyvoláván překážkou na cestě k vytčenému cíli nebo překážkou, která brání uspokojení nějaké podstatnější potřeby člověka. Frustrace je ovlivněna velikostí a charakterem překážky nebo závažností následku neuspokojení potřeby člověka. Frustrovaná osoba má zachovanou rozpoznávací a ovládací schopnost.

Fyzikální terapie

Fyzikální terapie je specifický druh rehabilitační léčby, který využívá speciální přístroje s použitím tepla, záření, tlaku a elektromagnetického vlnění. Užívá se nejčastěji při onemocnění pohybového aparátu.

Fyziologický

Jako fyziologické se označuje vše, co je přirozené. Může to být fyziologický porod, fyziologické jsou tělesné funkce, jako je močení, odchod stolice, krevní tlak, teplota a podobně.

Hospic

Hospic označuje lůžkové zařízení pro hospitalizaci pacientů v terminálním, to je konečném, stadiu onemocnění, nejčastěji onkologického, k zajištění kvalitní lékařské i ošetrovatelské péče a důstojného umírání. Zařízení většinou umožňuje i dlouhodobou nebo trvalou přítomnost rodinných příslušníků u lůžka nemocného.

Hyperplazie

Hyperplazie je zvětšení celého orgánu nebo jeho části v důsledku zvýšení počtu jeho buněk. Hyperplazie může provázet stavy fyziologické i stavy patologické, např. hyperplazie prostaty. Opak hyperplazie je hypoplazie.

Hypertrofie

Hypertrofie je zvětšení způsobené množením tkáně. Zvýšenou aktivitou hypertrofují svaly. U starších mužů se setkáváme s hypertrofií prostaty způsobenou vlivem hormonů.

Hypo-

Předpona hypo- označuje snížení. Hypofunkce znamená snížení funkce orgánu, hypogonadismus znamená sníženou funkci pohlavních žláz, vaječnicků nebo varlat, hypoglykemie snížení hladiny krevního cukru, hypotenze snížení krevního tlaku, hypokalemie sníženou hladinu kalia v krvi, hypovitaminóza nedostatek některého z vitaminů a podobně.

Hypochondrie

Hypochondrie je stav, kdy pacient nadměrně a neúčelně věnuje pozornost funkcím svého těla a zdánlivé nebo skutečné malé obtíže zveličuje, přeceňuje jejich význam, považuje je za závažné a velmi nebezpečné nebo za příznaky závažných, často nevyléčitelných chorob, které nemá. Pacientem uváděné obtíže jsou často přesně nedefinované a jejich závažnost je zdůrazňována silnými adjektivy – šílené bolesti, smrtelná únava a podobně.

Hypoxie

Hypoxie znamená nedostatek kyslíku, jehož delší trvání vede k ireverzibilnímu, to je nevratnému, poškození tkání, u závažnější hypoxie pak až ke smrti buněk a orgánů. Nejčastějšími příčinami mozkové hypoxie jsou příčiny zevní, vedoucí k omezení průchodnosti dýchacích cest. S hypoxií mozku u plodu se setkáváme také u protrahovaných porodů, a to zpravidla s trvalými následky, které se projevují poruchou psychosomatického vývoje dítěte.

Chemoterapie

Chemoterapie je léčebná metoda onkologických onemocnění, která využívá protinádorového účinku různých chemických sloučenin. Tyto léky se podávají nitrožilně ve formě infuzí nebo ve formě tabletové per os. Chemoterapie však nepůsobí selektivně pouze na buňky nádorové, ale více či méně i na ostatní buňky lidského těla. Je provázena nežádoucími účinky, poklesem počtu bílých krvinek a krevních destiček, vypadáváním vlasů, olupováním sliznic a zvracením. Nežádoucí účinky jsou většinou přechodné.

Iatrogenní poškození

Iatrogenní poškození je nechtěné poškození pacienta způsobené při poskytování zdravotní péče, zpravidla v souvislosti s postupem non lege artis. Pro takové poškození se užívá též pojmu artificální poškození.

Běžný hematom po odběru krve se nehodnotí jako iatrogenní poškození. Za iatrogenní poškození pacienta se zpravidla považuje například ponechání cizího tělesa v dutinách při operačním výkonu, poranění kůže elektrodou nebo instrumentální poranění při diagnostických výkonech.

Instrumentářka

Instrumentářka je kvalifikovaný specializovaný zdravotnický zaměstnanec, nelékař, který připravuje nástroje potřebné ke konkrétnímu chirurgickému léčebnému nebo diagnostickému výkonu a během výkonu je operátorovi podává. Instrumentářka odpovídá za to, že ke konkrétnímu výkonu budou k dispozici všechny potřebné nástroje, za zajištění jejich sterility a za jejich počet při ukončení operačního výkonu. Instrumentářka odpovídá rovněž za sušící materiál, především za sušící roušky.

Invazivní postup

Jde o postup při vyšetření nebo ošetření pacienta za použití nástrojů nebo přístrojů, kdy dojde k porušení kožního krytu, bez kterého by postup nebyl možný. Porušení kožního krytu se děje předepsaným způsobem, to je vždy po dezinfekci kůže, v konkrétním případě na stanoveném místě a případně při místním znecitlivění.

Při neinvazivním postupu nedochází k porušení kožního krytu.

In vitro

Pojem *in vitro* označuje, že problém byl řešen ve skle. Citlivost mikro-bů na antibiotika je zkoušena *in vitro* a může být rozdílná od reakce mikro-bů v organismu, což se označuje *in vivo*.

In vivo

In vivo označuje reakci v živém organismu. Zpravidla se toto označení vztahuje k chování mikro-bů, ale může se vztahovat též na očkovací látky a léčiva.

Ischemie

Ischemie je porucha prokrvení orgánů mající řadu různých příčin. Je provázena poruchou funkce orgánu postiženého ischemií, způsobenou poškozením až nekrózou ischemické tkáně nebo celého orgánu z nedostatku kyslíku a živin. Nejčastěji pacienty postihuje ischemie srdečního svalu a ischemie dolních končetin.

-itis, -itida

Koncovky -itis, -itida ve spojení s orgánem označují zánětlivé onemocnění orgánu, bez bližšího označení, jaký mikrob záněť způsobuje. V nelékařské veřejnosti je nejznámější apendicitis – záněť slepého střeva, hepatitis – záněť jaterního parenchymu.

JIP – jednotka intenzivní péče

Jednotka intenzivní péče je část lůžkového zařízení, kde jsou krátkodobě hospitalizováni pacienti vyžadující intenzivní péči pro ohrožení základních životních funkcí. Jednotky intenzivní péče jsou buď pro jednotlivé medicínské obory – JIP při chirurgii, nebo mezioborové, společné pro několik medicínských oborů. Pro umístění pacienta na jednotku intenzivní péče je rozhodující jeho zdravotní stav a závažnost

či rozsah provedeného operačního výkonu. Samotná skutečnost, že je pacient po operaci, není důvodem k hospitalizaci na JIP.

Kachexie

Kachexie je stav závažné podvýživy projevující se výrazným hubnutím celého organismu, nejčastěji jako následek generalizace maligního nádorového bujení. Kachexie může být doprovodem i nemaligních onemocnění, setkáváme se s ní například u psychických poruch, metabolických poruch a u chronického alkoholismu.

KAR – klinika anesteziologie a resuscitace

Klinika anesteziologie a resuscitace je lůžková část fakultní nemocnice, kde je poskytována vysoce specializovaná péče o pacienty, u kterých dochází k selhávání základních životních funkcí, a anesteziologická péče pro všechny operační obory zastoupené ve fakultní nemocnici. Tato klinika provádí také pregraduální i postgraduální výuku.

Vedoucím zaměstnancem KAR je zpravidla specialista s akademickou hodností – profesor, event. docent.

Kauzální léčba

Kauzální léčba je léčba vedoucí k odstranění rozpoznané příčiny, která způsobuje patologický stav. Kauzální léčba může být radikální (odstranění zaníceného slepého střeva) nebo konzervativní (cílené podávání antibiotik u zánětu).

Klinika

Klinika je zdravotnické zařízení nebo část zdravotnického zařízení, kde je prováděna pregraduální i postgraduální výuka osob připravujících se na zdravotnická povolání. Současně je zde poskytována zdravotní péče lůžková i ambulantní.

V čele kliniky stojí přednosta s akademickým titulem – profesor, případně docent, výuku provádějí asistenti, což jsou lékaři-specialisté příslušných oborů.

Kojenec

Kojenec je dítě od 28. dne po narození do jednoho roku života. Jako kojeneček je označováno každé dítě v tomto věku bez ohledu na to, zda je či není kojeno. Kojenec v prvním týdnu života vypije 300 ml mateřského